

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

студентов. Исследователи будут продолжать изучать эту область социально значимых проблем для разработки теорий, а также практические решения для предотвращения этноцентризма. Политики должны рассмотреть, как этот вопрос влияет на разнообразие, равенство и демократию в нашем обществе, так как Казахстан является демократическим государством. Преподаватели и студенты являются двумя сторонами одной медали. Этноцентризм, как правило, влияет на студентов больше, и педагоги должны сыграть решающую роль в обучении студентов с целью развития открытых взглядов, оценивая культурное разнообразие, также научить будущее поколение уважать различные культурные ценности, отношения и идеалы.

В заключение хотелось бы сказать, что защитная реакция и отрицание другой культуры должны постепенно трансформироваться в принятие этой культуры, адаптации к ней и интеграции с ней. То, что мы относимся к разным культурам, не должно разделять нас, а, наоборот, обогащать.

Список использованных источников

1. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов - М.:ЮНИТИ-ДАНА. 2000 г. 352 с.
2. Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации// Учебное пособие. – Воронеж: Изд-во ВГТУ. 2000 г. 175 с.
3. Милославская С. К. Межкультурная коммуникация в свете задач интернационализации образования // Мир русского слова, № 4. 2001 г. 50 с.
4. Шемякина О. Эмоциональные преграды во взаимопонимании культурных общностей (замечки историка о межгрупповой враждебности) // Общественные науки и современность. № 4. 1994 г. 105 с.
5. Sumner, W. G. *Folkways*. Boston, MA: Ginn. 1906. P.102-116
6. Berry, J. W., & Kalin, R. Multicultural and ethnic attitudes in Canada: An Overview of the 1991 national survey//*Canadian Journal of Behavioral Science*, 27. 1995. P.301-320
7. Neuliep, J.W., Chaudoir, M., & McCroskey, J.C. A cross-cultural comparison of ethnocentrism among Japanese and United States college students//*Communication Research Reports*, 18(2). 2001. P.137-146
8. Chen, G. M., & Starosta, W. J. Intercultural Sensitivity. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.) *Intercultural Communication: A reader*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company. 2000. P. 406-413.

УДК 37.018.11

ОТБАСЫ– МӘДЕНИ БАҒДАР БАСТАУЫ

Ерменхан Күмісжан

kumiszhan.yermenkhan@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ «Мәдениеттану» мамандығының 1 курс магистранты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – ф.ғ.к., доцент Адаева Г.А.

Мәдениет жастар өмірінің ажырымас бөлігі. Жас буынның тәрбиелі, саналы, мәдениетті қалыптасуында отбасының алар орны ерекше. Отбасындағы қазақы мәдениетті бойына жинаған жастар болашақта ұрпақ сабақтастығын жалғастырып, қоғамға пайдалы азамат болып қалыптасады. Қазақтың бүгінгі болашағы біздер болсақ, ал ертеңгі болашағы біздің ұрпақтарымыз. Сондықтан ұрпақтан- ұрпаққа жалғасып келе жатқан құнды мәдени мұрамызды отбасында жастарға насихаттап отыруымыз керек. Бүгінгі көзі ашық, көкірегі ояу ХХІ ғасыр жастарын қазақтың мәдени салт - дәстүрінің аясының кеңдігі қуантады. Сәбидің шыр етіп дүние есігін ашуымен басталатын салт- дәстүр, әдет- ғұрыптарымыздың өмір бойы

жалғасатынын, жастар өз ата-аналарынан үйренеді. Қазақ даналығы «ұяда не көрсен, ұшқанда соны ілерсін» деген, отбасында көргенін жастар өз болашақтарында қолданады. Мәдениет- адамның өмір әрекетінің мазмұны.

Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан 2050» стратегиясы Қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағытты» атты Жолдауында «Дәстүр мен мәдениет ұлттың генетикалық коды. Патшалықтың, төңкеріс дүмпіуі мен тоталитаризмнің барлық ауыртпалығы мен қиыншылықтарына қарамастан, біздің еліміздің аумағында тұратын қазақтар және басқа да халықтардың өкілдері өздерінің мәдени ерекшеліктерін сақтай алады. Тәуелсіздік жылдарында жаһандануға қарамастан біздің іргеміз беки түсті. Қазақстан бірегей ел, біздің қоғамда әр түрлі мәдени элементтер бір бірін толықтырып тұрады. Біз өзіміздің ұлттық мәдениетіміз бен дәтүрлерімізді осы әр алуандығымен және ұлылығымен қойып қорғауымыз керек, мәдени игілігімізді бөлшектеп болса да жинастыруымыз керек» деген болатын. [1]

«Отан от басынан басталады» дегендей, жастарға имандылық, инабаттылық, ар, ождан уағызы, қоршаған орта, табиғат сырына жастайынан тәнті ету мәдениеттен тұратын үрдіс. «Ананың сөзі – ақылдың көзі» деп қарау, атаның өнегелі ісін мұра тұту, оның жолын қуу, ән мен күйді, жыр мен термені рухани азық ету, зергерлік, іскерлік, шеберлік, ұсталық өнерді үйрену, ананың әлдиі, әженің бесік жыры - бәрі мәдениеттің тағылымдары. Бұл тағылымдар бата беру, бесікке салу, тұсау кесу, атқа мінгізу, ат ұстату, сәлем беру, қонақ күту, табақ тарту сияқты ұлттық салт-дәстүрлер арқылы отбасында мәдениет насихатталып келді. Халқымыз «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер» деп бала тәрбиелеуші ата-аналардың да мәдениетті болуын талап еткен. Отбасының, қоғамның тәрбиесі аналарға байланысты екеніне ерекше мән берген, қыздың көркіне ақыл – ойы мен мінез-құлқының сай болуын қадағалаған.

Қазақ отбасындағы тәрбие ісі, ғалым Ш. Ахметовтың зерттеулерінде, негізінен басты-басты сегіз түрлі мәселені қамтыған. Біріншіден, тәрбие басы алдымен әдептілікке үйретуді көздеген, ата – ана баласына «әдепті бол» дегенді басты міндет етіп қойған. Екіншіден, олар баланы қайырымды, иманды, мейірімді болуға тәрбиелеген. Үшіншіден, тіл алғыш, елгезек болуға баулыған. Төртіншіден, адал, шыншыл болуға үйреткен. Бесіншіден, өнегелі ұстаз бен көпті көрген қарияның сөзін тыңдап, «ақпа құлақ болмай, құйма құлақ бол» дегенді, бойларына біртіндеп сіңіре берген. Алтыншыдан, үлкенді, ата-ананы сыйлап құрметтеуге үйретуді ең басты міндет етіп қойған. Жетіншіден, кісі айыбын бетіне баспай, біреуге орынсыз тіл тигізбейтін әдепті азамат бол деп үйреткен. Сегізіншіден, ел қорғаған батыр бол, халық алдында қызмет ет, бар өнеріңді соған жұмса дегенді ерінбей - жалықпай айтып қана қоймай, жеке өнегелер арқылы көрсетіп отырған[2].

Жаһандану қазіргі ғасыр шегіндегі әлемдік даму үдерісін сипаттайтын негізгі түсінікке айналды. Оның мәні - ғаламдық ақпараттық кеңістіктің, әлемдік нарықтың қалыптасуы барысында адамдардың, мемлекеттердің арасындағы өзара байланыс көкжиегінің кеңеюі. Сонымен қатар, жаһандану адамдардың өз-өзін ұстау мәдениетін, өмір салтын бірқалыпқа келтіру үшін мәдениет пен өркениеттерді өзара біріктіру нәтижесінде де көрініс табады. Жаһандану адамзаттық қауымдастықтардың өзара байланысы мен интеграцияларының басқа да көптеген жақтарын қамтиды: трансұлттық құрылымдар мен халықаралық қатынастарға қатысушылардың, аймақтық және қоғамдық ұйымдардың, адам құқығы мен еркіндігі мәртебесінің рөлін арттыру және т.б. Жаһандану дәуірінің келуімен адамзаттың мәдени алуан түрлілігіне бұқаралық мәдениет тарапынан үндеу тасталды және оған жауап ретінде қоғам алдындағы өзекті мәселелерді оңтайлы шешуге ықпал ететін ұлттық мәдениетті, құндылықтарды сақтап қалу туралы үздіксіз хабар жасау қажет болуы мүмкін. Жаһандану процессін кез келген отбасынан көруге болады. Отбасының ұйтқысы аналарымыздың өз қыздарымен жарысып боянып, киініп алатыны бізге таңсық емес. Қызы қайсы, анасы қайсы, келіні қайсы, енесі қайсы ажырата алмайтын жағдайға жеттік. Ал бұл анамен қызы арасындағы қарым қатынасқа, ене мен келін арасындағы сыйластыққа әсер етпей қоймайтыны белгілі.

Соңғы жылдары некеге тұрған жастардың арасында ажырасқандардың басымдығын растайтын ресми деректер бар. Айталық, азаматтардың хал актілерін тіркеу қызметкерлерінің мәліметінше, 2013 жылдың бірінші жарты жылдығында жиырма мың алты жүз ерлі-зайыпты айырылысқан. Өткен жылдың сәйкес мерзімімен салыстырғанда ажырасқандар саны 7,3 пайызға артқан. Ажырасқандардың көбі жастар. Жастардың шыңырақтарының шайқалуының себебі неде? Жаһандану мәденеті мен қазақи тәрбиенің карама-қайшылығы да отбасы шырқының бұзылуына әсер етеді. Бұларға әлеуметтік, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды қосыңыз. Батыстың білімі, ғылымы, техникасы, технологиясы, біздер үшін өте қажет, алайда, Батыс өркениетінің қоршаған ортаға тек пайда табу көзі деп қарауға үйретуі, оны технологиялық тұрғыдан бөлшектеп сату түрінде түсіндіруі, бұл мәселеде бізге үлгі бола алмайды. Сондықтан Батыс мәдениетіне шамадан тыс еліктеушілік отбасындағы келіспеушіліктерге әкеліп соғады[3]. Тағы да қайталап айтудың реті келіп тұр, батыстың технологиялық жаңалығына ұмтылу, экономикалық өндірісті ұйымдастырудағы жетістіктерін игеру – қажеттілік, ал одан керісінше бүгінгі күнде отбасындағы рухани тапшылыққа айналып отырған ізгілік, кісілік, адамгершілік, бауырмалдық, әдептілік, тәрбиелік мазмұн іздеу – бос әурешілік. Өкінішке орай, Батыс мәдениеті бұл тұрғыда ешқандай жетістікке жеткен жоқ, қайта отбасындағы тоқырауға ұшырады. Мысалы, дәстүрлі қазақ қоғамы отбасындағы мәдени құндылықтарды еш уақытта тауар деп қабылдамайды, негізгі ұстанымы бойынша жанұяның шаңырағын шайқалтпай ұстап тұруға тиіс тетік, өмірлік принцип ретінде қарастырады. Ал Батыс өркениетінде бұл тұрғыдағы ұстаным мүлдем басқа, олар мәдени құндылықтарды тауар ретінде қабылдайды, мақсат – сату (сатылу) және пайда табу. Қанша аз уақыт жұмсалса, сонша пайдасы көп. Алайда басы ашық мәселенің бірі – қазақ жастары қазір қарқынды түрде жүріп жатқан жаһандану үрдісінің ықпалынан, өзі қаламаса да, оқшау бола алмайды. Соңғы кездері бұқаралық ақпарат құралдарында, ғылыми журналдарда жиі аталып жүрген бұқаралық мәдениет ұғымы қазіргі мәдениет өндірісі ретінде қолданылады. Бұл мәдениет қалың көпшілікке арналған стандартталған, бірдей өнім шығаруымен ерекшеленеді. Сонымен қатар, бұқаралық мәдениетті қазіргі урбандалған қоғамдық өнеркәсіптің ерекше өнімі ретінде және сауда өнеркәсібінің мәдениеті ретінде зерттейді.

Бұқаралық мәдениет ұлттық дамуға әжептәуір нұқсан келтіруі мүмкін. Ол адамның «түп тамырын қияды». Оның шын мәнінде қауіпті зардаптарын атап көрсетсек:

тұлғаның мәдени бағдарын теріс қалыптастырады;

ұлттық мәдениетті күйретеді;

жалпы адамзаттық мәдени құндылықтардың іргесін шайқалтады;

ұлттық рухани тамырлардан алыстатады;

руханилықты екінші орынға қояды;

алдыға өзінің пайдасын қояды;

аға буын мен жас буынға менсінбеушілікпен қарайды;

өзінің ұлттық мәнін түсінбейді және түсінгісі де келмейді;

өмірге байыппен қарамайтын және жеңіл өмір сүруді мансұқ қылған адамдарды қалыптастырады.

Бұдан шығатыны адамды рухани тамырынан айырса, онымен ойыңа келгенді жасауға болады, ол өзі не істеп жүргенін түсінбестен өзін «бұқаралық мәдениет» ағынына лақтырып жібереді. «Бұқаралық ақпарат құралдарының көмегімен «түп тамырсыз» индивидтер массасы шығады және ақырында қоғам аномия (дәстүрі мен тәртібінен айрылған) күйіне түседі»[4].

Ендеше, оған қарсы тұру үшін не істеу керек? Одан өз бітім-кескінін сақтаған қазақ қоғамын, қазақ жастарын аман алып қалудың қандай тетіктері бар? Оның ең тиімді үлгісі – ұлттық тәрбиеге арқа сүйеу. Қазіргі кезеңде әлемнің әр түкпірінде өткір қойыла бастаған ең өзекті жайдың бірі осы ұлттық тәрбие мәселесі болып отыр. Ол жайдан-жай емес. Ұлттық тәрбиенің ең маңызды тұсы адамды ойлануға үйретуі. Сондай-ақ балалар мен жасөспірімдердің мәдени бағдарының отбасында дұрыс қалыптасуын арзанқол бұқаралық мәдениеттің зиянды үлгілерінен арашалап, оларды дүниежүзілік өркениеттің, соның ішінде

ғасырлар бойы қалыптасқан өзіміздің төл ұлттық мәдениетіміздің асыл қазынасымен таныстыра отырып өнегеге баулу. Осылайша мәңүрттікке жол бермей, жастарды ұлттық мәдениетпен сусындату. XX - ғасырдың басында қазақтың тұңғыш психолог ғалымы Жүсіпбек Аймауытов: «Естеріңізде болсын: қара халықтың мәдениетті болуынан, мәдениетті кісінің қазақ болуы қиын, баласына осы бастан ұлт рухын сіңіріп, қазақ өміріне жақындатып тәрбиелеу керек.. Ұлтын шын сүйіп, аянбай қызмет қылған азаматы көп жұрт – күшті, өнерлі, білімді жұрт болып, күресте тең түсіп, басқаларға өзін елетіп отыр. Ұлты үшін қызмет қылмай, бас қамын ойлап жүрген азаматтардың елі артта қалып отыр. Ұлтшыл жұрттар, әне, Германия, Жапония, Англия, Түркиялар, олардың баласы жасынан «ұлттым» деп өседі, есейген соң бар білімін, күшін жұрттың күшеюіне жұмсайды. Ерлік, қайрат үнемі ірі жұмыста көріне бермей, күндегі уақ-түйек жұмыста да көрінуі керек» деген еді [5].

XXI ғасырдың талабына сай мемлекетіміздің келешек ұрпағы қандай болу керек? Осы сауалдың негізі жастар. Отбасында жастарды адалдық, инабаттылық, адамгершілік сияқты жақсы қасиеттерге баули отыра өсіру керек. Отанды сүйе білу секілді асқақ сезімдерге тәрбиелеу, қазақ елінің тарихын, мәдениетін, жазба мұраларын насихаттау, ақпараттық мәдениетке тәрбиелеу, болашақта мемлекетіміздің іргесінің мықты болатындығын көрсетеді. «Ел болам десең, бесігіңді түзе» деген заманымыздың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезовтің даналық сөзі ұлттық мәдениеттің отбасынан бастау алатынын көрсетіп тұр. Отбасынан бастау алған мәдениетті жастар ары қарай оқу орындарында біліммен бірге жетілдіреді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан 2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауы // www.akorda.kz
2. Жарықбаев Қ., Қалиев С. Қазақ тәлім – тәрбиесі. Алматы « Санат», 1995.- 352б.
3. Белгібаева К. Адамгершілік-тәрбие құндылығы // «Білім кілті» журналы, №1, 2006 - 40-41б.
4. Федотова В. Г. Факторы ценностных изменений на Западе и в России // Вопросы философии. – 2005. – № 11. С. 3.
5. Ғабитов Т., Мүтәліпов Ж., Құлсариева А., Мәдениеттану. Алматы, 2008.- 416б.

УДК331.101.232: 364.1 (574)

АКТУАЛЬНОСТЬ ЖЕНСКОГО ВОПРОСА В РЕЛИГИОВЕДЕНИИ

Ишанжанова Д.К.

dana_-89@mail.ru

магистрант 2 курса специальности: «Религиоведение» ЕНУ им. Л.Н.Гумилева,

Астана, Казахстан

Научный руководитель – Р.И. Камарова

Интерес к социальному статусу как мужчин, так и женщин формировался в зависимости от конъюнктурных колебаний ценностей того или иного пола в общественном сознании. Лидирующее положение того или иного пола определялось в последующем как патриархат или матриархат, что и влияло на формирование соответствующей идеологии и социально-психологических стереотипов о том или ином поле. Исследователи в разные исторические времена, оценивая роль и место в обществе того или иного пола, исходили как раз из подобных стереотипов. Помимо этого, на развитие идей, различных учений и теорий о взаимоотношениях полов влияло развитие тех или иных разделов общественных наук. Все этапы общественного развития последовательно отражают в себе развитие взаимоотношений полов в различных пластах общественного сознания – в научных взглядах, в обычаях и